

PREPARATION OF THE FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Kozlovska S. / Козловська С.О.

teacher

<https://orcid.org/0000-0001-8696-9354>

Pavlo Tuchyna Uman State Pedagogical University
Street Sadova, 28, Uman, Cherkasy region, 20300

Анотація. Метою цієї статті є опис специфіки роботи вчителя фізичної культури в середній школі під час навчання дітей руховим діям. В основі цього дослідження лежить вивчення наукової літератури з обраної проблематики, результати педагогічної практики, аналіз та узагальнення отриманих висновків. Зазначається, що специфіка підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до навчання школярів руховим діям визначається необхідністю врахування вікових особливостей розвитку учнів; завданням забезпечувати школярам достатній добовий обсяг рухів; застосовувати на уроках технології рухливих ігор, оскільки вони розвивають фізичні (швидкість, спритність, витривалість, координація рухів) та морально-вольові якості учнів. Як висновки були сформульовані основні параметри, які можуть визначити готовність майбутнього вчителя фізичної культури до навчання школярів руховим діям.

Ключові слова: підготовка вчителя фізичної культури, навчання школярів фізичній культурі, рухові дії, руховий досвід, рухові навички, умови підготовки вчителів фізичної культури, практичний педагогічний досвід.

Вступ.

Фізичне виховання підростаючого покоління справедливо вважається однією з найважливіших складових освітнього процесу в середній школі. Воно не тільки сприяє всебічному розвитку особистості, а й формує корисні звички в дітей, що дозволяє забезпечити їх підготовку до суспільно-корисної праці, формувати моральні, етичні та інші види цінностей. Слідуючи цьому фізичне виховання – комплексний і складний процес, спрямований на освоєння людиною особистісних цінностей фізичної культури. Методи фізичного виховання дозволяють розвивати різноманітні навички та властивості особистості – навички самоорганізації, активності, лідерські та інші якості особистості, важливі для формування майбутнього члена суспільства.

Процес розвитку особистості, частиною якого є фізичне виховання, неоднозначний, і до певної міри стихійний. Так, сьогодні майже неможливо однозначно уявити хід соціалізації дитини, враховуючи характер і ступінь впливу на неї зовнішніх сил, найближчого оточення. І в цьому випадку тільки школа може стати гарантом стійкої, а головне суспільно схвалюваної соціалізації дитини. І з розвитком «негативних практик» у молодіжному середовищі на педагога покладається завдання забезпечення сталого морального, етичного, інтелектуального та фізичного розвитку школяра. Актуальність дослідження, таким чином, обумовлена високим значенням підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу.

Навчання школярів у середній школі передбачає роботу педагога щодо формування певного набору знань, різноманітних за змістом умінь та навичок. Це вимагає від вчителя постійного вдосконалення своїх професійних компетентностей, їх відповідності умовам сучасної школи. Ця проблема докладно розглядається такими дослідниками соціальних питань, як В. В. Черняков та В. А. Товт, які сформуvalи уявлення про важливість професійних теоретичних знань у майбутніх педагогів фізичної культури [8; 9]. Серед дослідників зі сфери психології можна назвати роботи Ю. В. Голенкова та І. В. Шаповалова, у яких обґрунтовується важливість психологічної підготовки майбутнього педагога фізичної культури [1; 10]. При цьому, як зазначає Р. Дорогих, особливу важливість надає методична підготовка майбутнього педагога фізичної культури до навчання руховим діям [3].

Розглянемо ключове поняття, яке нас цікавить у рамках цієї роботи.

Рухове вміння - це автоматизований характер управління рухами, що сформувався в результаті постійного уточнення та корекції особистістю техніки їх виконання на основі системних знань та регулярної практики. Умови для виникнення такого роду умінь створюються в тому числі на заняттях з фізичної культури в школі, де ключовим актором цього процесу виступає вчитель.

Як зазначає В.О Кашуба, педагогу необхідно вміти формувати в школярів і тих, хто займається у спортивних секціях стійкі рухові навички, які важливі для підтримки їх організму в тонусі і фізичного розвитку загалом [5].

Удосконалення рухових процесів при багаторазовому повторенні веде до автоматизації процесу їх виконання. Навчання руховим діям школярів ґрунтується на формуванні активних фізичних якостей особистості за допомогою певних методів та технологій з урахуванням психофізіологічних закономірностей навчання.

Вчителю необхідно розуміти, як саме виконуються рухи для точного їх відтворення у процесі тренувань та змагань [4]. Саме тому сьогодні особлива увага у процесі підготовки майбутніх педагогів приділяється формуванню конкретних педагогічних навичок та умінь, які дозволять розвивати фізичні якості дитини.

Крім того, у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури до розвитку рухових навичок та умінь школярів значна увага приділяється віковим особливостям учнів. Так, крім того, що майбутнього педагога необхідно підготувати до навчання дітей управлінню своїми рухами на основі розуміння закономірностей контролю над частинами тіла, його також необхідно підготувати до формування адекватної оцінки власних фізичних кондицій. Багато в чому це зумовлено тією обставиною, що діти в період навчання в середній освітній школі максимально рухливі, їх психофізіологічні, фізичні та інтелектуальні здібності динамічно розвиваються, проте знання про закономірності руху тіла, як правило, не завжди сформовані, що не дозволяє школярам самоудосконалюватися з метою зміцнення здоров'я [6].

У програму підготовки майбутніх вчителів фізичної культури включено дисципліни, освоєння яких дозволить їм навчати дітей правильному виконанню

рухів, у тому числі спрямованих на загально-фізичний розвиток, а також на розвиток навичок управління окремими частинами тіла, м'язами, які необхідні учню в особливих ситуаціях [7].

У зміст підготовки вчителів фізичної культури до навчання школярів рухових дій входять: освоєння ними технік виконання дій, методики формування дитячого рухового досвіду, відпрацювання технологій загально-фізичного розвитку, використання різних методів удосконалення рухових умінь та навичок. Аналогічні вимоги пред'являються до майбутніх тренерів, які будуть удосконалювати рухові вміння та навички підопічних в умовах спортивних секцій та спеціальних шкіл, навчати їх технічним діям у обраному виді спорту.

Отже, заклади вищої освіти повинні бути орієнтовані на підготовку фахівців у сфері фізичної культури, формування у них компетенцій, спрямованих на розвиток фізичних якостей та здібностей дітей, вміння організувати самостійні заняття фізкультурно-оздоровчою діяльністю та сприяти удосконаленню спортивного майстерності школярів.

У ході підготовки у майбутніх педагогів формуються відповідні навички, які дозволять досягти значних результатів у справі удосконалення фізичного розвитку дітей. Серед них:

- визначення рівня рухового досвіду та схильності до рухової активності;
- забезпечення відповідності обраних методів розвитку рухових навичок рівню фізичної підготовки та здібностям учнів;
- використання координації методів педагогічної роботи відповідно до потреб школярів;
- застосування у роботі різноманітних технологій та методів навчання дітей;
- формування у тих, хто навчається інтересу до спортивної діяльності, мотивації до власного фізичного розвитку та свідомого ставлення до фізичної активності [2].

Майбутні педагоги фізичної культури мають бути готові до практичної діяльності, тому особлива увага приділяється:

– формуванню вони позитивної навчальної мотивації. Так, майбутнього педагога не просто навчають методиці роботи з дітьми, а й сприяють набуттю ним позитивного ставлення до спорту та фізичної культури, яке згодом він транслюватиме учням, відтворюючи в новому поколінні цінності здоров'я, активного способу життя, свідомого відношення до рухової активності ;

– створення системи уявлень та знань про рухові дії, що складають зміст базового рівня фізичної освіти, а також основу для поглибленого навчання техніко-тактичних дій у навчальній та змагальній фізичній активності;

– забезпечення умов розвитку у майбутніх педагогів навичок діагностики рівня сформованості рухових умінь в учнів [7].

Майбутньому педагогові необхідно мати уявлення про три етапи навчання руховим діям: початковому розучуванні, поглибленому відпрацюванню та удосконаленні рухової дії. На жаль, їх не завжди виходить відпрацювати в рамках практики, що визначає необхідність збільшення термінів її проходження у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

На нашу думку, специфіка роботи зі школярами полягає в тому, що педагогу

необхідно не просто сформувати певні навички рухових дій у дітей, а навчити їх практичному застосуванню без ушкодження для здоров'я та з максимальною ефективністю. Для цього в процесі підготовки майбутніх вчителів передбачено цілий комплекс заходів, який дозволить педагогу згодом успішно формувати позитивне ставлення до фізичної культури та спорту у середовищі школярів, розвивати особистісні та фізичні якості дітей. Майбутніх педагогів навчають диференціації методів роботи, реалізації індивідуального підходу в роботі. Студентів готують до професійної діяльності не лише в умовах школи, а й у спеціалізованих навчальних закладах спортивної спрямованості, контингент яких складають обдаровані у фізичному відношенні діти, які вже мають певні рухові навички. Ця обставина наголошує на важливості відпрацювання методики роботи у практичних умовах, що має на увазі збільшення навантаження на студентів у рамках проходження ними різних видів практик.

Висновок.

Враховуючи все вищевикладене в межах даного дослідження, можна зробити ряд висновків. По-перше, перед сучасним учителем стоїть важливе завдання навчання та розвитку школяра шляхом формування у нього не просто певного набору знань, а особливих умінь та навичок, важливих для зміцнення здоров'я, корекції фізичного розвитку та соціалізації. Педагог повинен бути орієнтований на передачу учням певних знань про важливість здорового способу життя, формування у них позитивного ставлення до фізичної культури і спорту, розвиток умінь і навичок, які дозволять дітям правильно розвиватися і залишатися в хорошій фізичній формі, бути здоровими та духовно, та фізично. Для цього потрібна якісна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до роботи з дітьми. По-друге, досягнення мети професійного розвитку передбачає вирішення значного переліку завдань, серед яких центральне місце займає розвиток навичок навчання, рухових дій. У процесі роботи з дітьми вчителю фізичної культури необхідно не просто навчати своїх учнів управляти рухом, використовуючи спеціальні та педагогічні прийоми, а й орієнтувати їх у напрямках фізичного розвитку, використовувати методи, які дозволять знизити ризики перенапруги дітей на заняттях та удосконалювати техніку виконання ними рухових дій за допомогою спеціальних вправ.

Література:

1. Голенкова Ю. В. Психологічний аналіз специфіки праці вчителя фізичної культури. *Physical Education Theory and Methodology*, 2008, (3), 6–9.
2. Демченко С. О. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих технічних закладів освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Черкаси, 2005. 231 с.
3. Дорогих Р. Моделирование педагогических ситуаций у процессе формирования профессиональных качеств будущих учителей. *Рідна школа*. 2006. № 6. С. 7-9.
4. Ємець О. Й. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського державного педагогічного ун-ту. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2006. Вип. 35. С. 84-87.
5. Кашуба В.О. Біомеханіка просторової організації тіла людини: сучасні

методи та засоби діагностики і відновлення порушень: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 769 с.

6. Корносенко О. К. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до використання ігрових методик у професійній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2010. 20 с.

7. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Практикум: навч. посіб. Київ: Каравелла, 2008. 336 с.

8. Товт В.А., Дуло О.А., Щерба М.Ю. Основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посіб. Ужгород, 2010. С. 97-101.

9. Черняков В. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури засобами педагогічних ситуацій: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Чернігів, 2011. 221 с.

10. Шаповалова І. В. Компоненти процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2015. Вип. 41. С. 382-389.

References:

1. Holenkova Yu. V. Psykholohichniy analiz spetsyfyky pratsi vchytelia fizychnoi kultury. Physical Education Theory and Methodology, 2008, (3), 6–9.

2. Demchenko S. O. Rozvytok profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin vyshchyykh tekhnichnykh zakladiv osvity: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Cherkasy, 2005. 231 s.

3. Dorohykh R. Modeliuvannya pedahohichnykh sytuatsii u protsesi formuvannya profesiinykh yakosti maibutnykh uchyteliv. Ridna shkola. 2006. № 6. S. 7-9.

4. Iemets O. Y. Formuvannya profesiinoho myslennia maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury. Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho pedahohichnoho un-tu. Ser.: Pedahohichni nauky. Fizyчне vykhovannya ta sport. 2006. Vyp. 35. S. 84-87.

5. Kashuba V.O. Biomekhanika prostorovoi orhanizatsii tila liudyny: suchasni metody ta zasoby diahnostryky i vidnovlennia porushen: monohrafiia. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2018. 769 s.

6. Kornosenko O. K. Pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv fizychnoi kultury do vykorystannia ihrovykh metodyk u profesiinii diialnosti: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04. Kyiv, 2010. 20 s.

7. Podoliak L.H., Yurchenko V.I. Psykholohiia vyshchoi shkoly: Praktykum: navch. posib. Kyiv: Karavella, 2008. 336 s.

8. Tovt V.A., Dulo O.A., Shcherba M.Iu. Osnovy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannya: navch. posib. Uzhhorod, 2010. S. 97-101.

9. Cherniakov V. V. Formuvannya profesiinnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury zasobamy pedahohichnykh sytuatsii: dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 / Chernihiv, 2011. 221 s.

10. Shapovalova I. V. Komponenty protsesu pidhotovky maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury do profesiinoho samovdoskonallennia. Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 2015. Vyp. 41. S. 382-389.

Abstract. *The purpose of this article is to describe the specifics of the physical education teacher's work in secondary school when teaching children motor actions. The basis of this research is the study of scientific literature on the selected issue, the results of pedagogical practice, analysis and generalization of the obtained conclusions. It is noted that the specifics of training a future physical culture teacher to teach schoolchildren motor actions are determined by the need to take into account the age-specific characteristics of the development of students; the task of providing*

schoolchildren with sufficient daily volume of movements; use mobile game technologies in lessons, as they develop physical (speed, dexterity, endurance, coordination of movements) and moral-willed qualities of students. As conclusions, the main parameters that can determine the readiness of a future physical culture teacher to teach schoolchildren motor actions were formulated.

Key words: *training of a physical culture teacher, teaching physical culture to schoolchildren, motor actions, motor experience, motor skills, conditions for training physical culture teachers, practical pedagogical experience*